

У цілому модернізація фіскальної політики має забезпечити баланс між короткостроковими потребами стабілізації та довгостроковими цілями розвитку економіки.

Література

1. Звіт про непрямі фінансові втрати економіки внаслідок військової агресії росії проти України станом на 1 липня 2024 року. / Д. Андрієнко, Д. Горюнов, Л. Задорожня, Ю. Маркуц, Т. Маршалок, Р. Нейтер, І. Піддубний, І. Студеннікова, Д. Топольсков. Звіт Київської школи економіки (KSE) спільно з Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/10/30.09.24_Losses_Report-ua.pdf
2. Державний бюджет. Міністерство фінансів України URL: <https://mof.gov.ua/uk/state-budget>
3. Бугрим О. Емісія — крайній захід: НБУ не бачить підстав для запуску «друкарського верстака». Інформаційне агенство УНІАН. 14.12.23. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/druk-groshey-nbu-ne-bachit-pidstav-dlya-emisiynogo-finansuvannya-byudzhetu-12483729.html>
4. Ходжаян А., Шеін О. Модернізація державної фіскальної політики в межах національної стратегії доходів до 2030 року та її роль у забезпеченні економічної безпеки. Економічний аналіз. 2024. Том 34. № 1. С. 326–336. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.01.326>
5. Національна стратегія доходів до 2030. Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/government_approved_national_revenue_strategy_2024-2030-4364

Хохич Д.Г.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економічної теорії*

Овсяннікова Д.О.

*здобувачка вищої освіти,
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОГНОЗУВАННЯ ІНФЛЯЦІЇ В УМОВАХ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Прогнозування інфляції є ключовим для економічної політики в умовах макроекономічної нестабільності. В умовах воєнного стану в Україні точні прогнози дозволяють коригувати політику та підтримувати стабільність. З огляду на сучасні виклики, адаптація методів прогнозування до швидко змінюваних умов є надзвичайно актуальною. Це сприятиме не лише стабілізації економіки, а й створенню основи для її подальшого відновлення. Мета цього дослідження — визначити ключові особливості прогнозування інфляції в умовах макроекономічної нестабільності, а також виявити найефективніші підходи і методи, які дозволяють забезпечити точність прогнозів та своєчасність економічних рішень в умовах сучасних викликів.

Макроекономічна нестабільність — це стан економіки, який характеризується коливаннями економічної активності, такими як зміни в рівні виробництва, зайнятості та цін [9]. Ця нестабільність може бути викликана різними факторами, включаючи політичні кризи, зовнішні шоки та зміни в глобальній економіці. Макроекономічна нестабільність в Україні викликається зовнішніми шоками, такими як війни, глобальні кризи, і внутрішніми чинниками, що впливають на рівень інфляції. Ці фактори значно впливають на рівень інфляції та економічні процеси в країні. Макроекономічна нестабільність та інфляція взаємопов'язані. Політична нестабільність і зовнішні шоки, наприклад зміни цін на нафту, спричиняють інфляційний тиск. Фінансова нестабільність обмежує кредити та підвищує їхню вартість, посилюючи інфляцію. Прогнозування інфляції в умовах макроекономічної нестабільності має велике практичне значення, оскільки воно дозволяє уряду та центральному банку вчасно реагувати на економічні виклики та приймати зважені рішення.

Точне прогнозування інфляції є ключовим інструментом для коригування монетарної та фінансової політики, що дозволяє знизити ризики різких коливань цін і підтримувати макроекономічну стабільність, особливо в умовах нестабільності. Під час війни інфляційні процеси стають більш волатильними через вплив зовнішніх і внутрішніх шоків, зокрема військових дій, політичної нестабільності та економічних криз [1]. У таких умовах основними чинниками інфляції виступають немонетарні фактори, такі як війна та логістичні проблеми, які значно знижують ефективність монетарних інструментів контролю [3]. Водночас прогнозування інфляції ускладнюється необхідністю враховувати численні фактори впливу на цінові процеси, що потребує використання адаптивних та більш складних економетричних моделей. У таких умовах важливим є вибір методів прогнозування, розглянемо основні.

Методи прогнозування інфляції під час нестабільності:

- вектор-авторегресійний метод (VAR): Цей метод використовується для побудови короткострокового прогнозу інфляції шляхом аналізу взаємозв'язків між різними економічними змінними [2];
- сценарне прогнозування: Дозволяє оцінювати різні сценарії економічного розвитку та їхній вплив на інфляцію, що є корисним для довгострокового планування [4];
- моделі часових рядів (ARIMA та GARCH): Моделі ARIMA використовуються для аналізу та прогнозування часових рядів інфляції, забезпечуючи можливість передбачення майбутньої динаміки цін. GARCH моделі дозволяють оцінити волатильність інфляційних процесів і передбачити ризики [5].

Для короткострокового прогнозування інфляції найчастіше застосовуються методи, що дозволяють досягти високої точності. Одним із таких є метод покомпонентного прогнозування, який оцінює рівень впливу різних факторів на окремі компоненти споживчого кошика, підвищуючи точність прогнозу індексу споживчих цін [4]. Веб-скрепінг також використовується для збору даних про динаміку споживчих цін, що забезпечує оперативну та точну оцінку інфляції за короткий період [6]. Крім того, широко застосовуються методи експертних оцінок, які, хоча й є простішими, потребують значного досвіду фахівців для точного прогнозування за умов обмеженості доступних даних. Ці методи застосовуються в Національному банку України та інших фінансових інституціях для короткострокового прогнозування інфляції. У щоквартальному Інфляційному звіті НБУ за квітень 2024 року зазначено, що очікується помірне пришвидшення інфляції у 2024 році до 8,2 %, з подальшим зниженням до 6 % (попередній прогноз — 5,8 %) у 2025 році та до 5 % у 2026 році [7]. Для підвищення точності прогнозів і адаптації до викликів макроекономічної нестабільності потрібно впроваджує новітні підходи та технології. Зокрема, вдосконалюються економетричні моделі (VAR, ARIMA, GARCH), які дозволяють точніше враховувати взаємозв'язки між економічними змінними. Важливим напрямом є використання технологій машинного навчання для аналізу великих масивів даних і виявлення прихованих закономірностей, які впливають на інфляційні процеси. Крім того, особлива увага приділяється розробці сценарних моделей, які враховують потенційні зовнішні шоки, такі як енергетичні кризи чи геополітичні конфлікти.

Отже, прогнозування інфляції в умовах макроекономічної нестабільності є складним, але надзвичайно важливим процесом для забезпечення економічної стабільності та ефективного управління фінансовими ресурсами. Вдосконалення методів прогнозування, таких як застосування складних економетричних моделей, машинного навчання та сценарного прогнозування, дозволяє точніше враховувати взаємозв'язки між економічними змінними та адаптувати політику до швидко змінюваних умов. А завдяки використанню сучасних підходів і технологій прогнозування можна досягти кращої адаптації економічної політики до реалій, зберігаючи макроекономічну стабільність і сприяючи економічному відновленню в умовах кризових ситуацій.

Література

1. Рощина Н.В., Мельничук В.Е., Нестеренко В.І. Особливості інфляційних процесів в Україні. Економічний вісник Національного технічного університету України Київський політехнічний інститут, 2017, № 14, С. 61–67.
2. Петрик О.І., Половнєв Ю.О. Аналіз чинників інфляції та її прогнозування в Україні. Економіка і прогнозування, 2003, № 11, С. 91.
3. Прасад А. НБУ пояснив перевищення прогнозу інфляції у 2024-му і очікує її подальшого прискорення. Forbes.ua. URL: <https://forbes.ua/news/nbu-poyasniv-perevishchennya-prognozu-inflyatsii-u-2024-mu-i-ochikue-ii-podalshe-priskorennya-13012025-26247> (дата звернення: 16.01.2025).
4. Скрипенко М.І. Фактори макроекономічної нестабільності в системі моделей економічного розвитку. Інститут економіки та прогнозування НАН України, Київ, 2012, 720 с.
5. Фесюк Р.В., Ковальчук В.М. Моделювання та прогнозування інфляції в Україні. ББК 65 С 88, 2008, 183 с
6. Про методи та форми прогнозування макроекономічних показників економічного і соціального розвитку України, а також монетарної політики : Рішення Нац. банку України від 28.01.2019 № 1-рд. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr001500-19#Text> (дата звернення: 16.01.2025).
7. Національний банк України. Інфляція залишатиметься помірною, а економіка надалі відновлюватиметься у 2024–2026 роках — Інфляційний звіт НБУ. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiya-zalishatimetsya-pomirnoyu-a-ekonomika-nadali-vidnovlyuvatimetsya-u-20242026-rokah--inflyatsiyniy-zvit-nbu> (дата звернення: 16.01.2025).
8. Лук'яненко І. Особливості прогнозування інфляційних процесів за умов економічної нестабільності. Розділ монографії, 2017, 155 с.
9. Кульков В.М., Теняков И.М. «Макроэкономика.» 2016, 375 с.

Хохич Д.Г.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економічної теорії,*

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ РОЗРАХУНКУ ІНДЕКСУ СПОЖИВЧИХ ЦІН У КРАЇНАХ З РИНКАМИ, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ

Розуміння інфляції на основі моделей споживчих витрат дозволяє краще зрозуміти це явище та покращити політичні реакції на негативні процеси підвищення цін на споживчих ринках. Нижче наведена коротка характеристика наборів товарів і послуг, що беруть участь у розрахунку базової інфляції окремих національних статистичних служб країн з ринками, що розвиваються (табл. 1).

Таблиця 1

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ РОЗРАХУНКУ ІСЦ/БАЗОВОЇ ІНФЛЯЦІЇ В КРАЇНАХ З РИНКАМИ, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ

Країна	Методологічні принципи розрахунку ІСЦ/базової інфляції
Азербайджан	Розраховується методом виключення сезонних товарів та послуг, ціни на які адміністративно регулюються (комунальні платежі, послуги транспорту, зв'язку, банківські послуги і т.д.), паливо (бензин).
Вірменія	Розраховується методом виключення товарів, ціни на які зросли на світових ринках, або ріст цін був зумовлений погодними умовами (наприклад, в окремі роки розрахунок проводився з виключенням цін на комунальні послуги, або без врахування товарів сільськогосподарського призначення, ріст цін на які був результатом несприятливих погодних умов.